

XIII. A földrajzi nevek

1. Folytasd a táblázat kitöltését! Gyűjts az atlaszodból vagy alkoss magyar földrajzi neveket a következő alaptípusokra! (A = nagy kezdőbetűs, a = kis kezdőbetűs név-
elem) Milyen összefüggéseket figyelsz meg az egyes névformák között?

NÉVFORMA	SZEMLÉLTETŐ PÉLDÁK
A	Duna, Bakony, Dunántúl
A-A	Al-Duna, Északi-Bakony, Dél-Dunántúl
A-a	Velencei-tó, Szabadság-hegy, Csepel-sziget
A a	a) Petőfi utca, Tulipán tér, Erzsébet híd
	b) Duna mente, Vác környéke, Pest vidéke
	c) Duna folyó, Bakony hegység, Balaton tó
A-A-a	Duna-Tisza-csatorna
A-A a	Duna-Tisza köze

2. Alkoss vagy gyűjts olyan A-A formájú magyarországi és határainkon túli földrajzi neveket, amelyekben megkülönböztető előtagok találhatóak! Vajon mi az eredetük ezeknek a névelemeknek? Vö. HSz. 177. a)

Pl.: Sebes-Körös, Kelet-Magyarország, Nagy-Kopasz stb. _____

3. Egészítsd ki az alábbi földrajzi névi előtagokat kötőjellel írandó, domborzati jel-
leget jelölő köznévi utótagokkal! Merre találhatóak ezek a földrajzi helyek? ☞

Villányi- _____	Fekete- _____
Balaton- _____	Bécsi- _____
Fehér- _____	Isztriai- _____
Bükk- _____	Északi- _____
Aggteleki- _____	Garda- _____
Zalai- _____	Gibraltári- _____
Szatmári- _____	Besztercei- _____
Borsodi- _____	Szlovák- _____
Sajó- _____	Csendes- _____
Mohácsi- _____	Jón- _____

4. Gyűjts Európa és Magyarország domborzati térképéről minél több olyan termé-
szeti, illetve domborzati jelleget magyarázó köznévi névelemet, amelyeket szabályo-
san kötőjellel írunk az előtaghoz! Vö. HSz. 177.

óceán, tenger, _____

5. Alakítsd át a József utca földrajzi nevet úgy, hogy az utca szót rokon értelmű,
szintén különírandó megfelelőivel helyettesítsd! Az átalakításhoz használd lakóhelyed
vagy Budapest közigazgatási térképét! Vö. HSz. 182.

6. Keress az alábbi, ritka névtípusokra is megfelelő példákat! Vajon hogyan alakultak
ki ezek a bonyolult névformák? Keretezd be az alapformát, amelyet új névelemmel
bővítettünk! Olvasd el a HSz. 178. pontját!

A-A-A : _____

A-A-a : _____

A-a-a : _____

7. Mi Magyarország államneve? Írd le a tulajdonnévi alapformát és az -i képzős
változatát! Gyűjts még történelmi és mai államneveket! Vö. HSz. 180. ☞

8. Egészítsd ki a NSzSz. földrajzi szójegyzékét kételemű és háromelemű földrajzi nevekkkel, államnevekkkel!

9. Olvasd el a GySz. 12. sz. szövegét, majd képezz az 1. feladatban felsorolt földrajzi nevekből -i képzős formákat! ☺

---

10. Sorold fel Magyarország megyéit! Lásd el -i képzővel a saját megyéd és a vele szomszédos megyék nevét!

---

11. Pótold a hiányzó kötőjeleket, ha szükséges, majd írd le a földrajzi nevek -i képzős alakjait! Írd melléjük annak a helyesírási szabálynak a számát, amelyik eligazít bennünket a helyes -i képzős forma kiválasztásában! ☺

Alapforma:	-i képzős forma:	A helyesírási szabály:
Mátra hegység	<hr/>	<hr/>
Posta tér	<hr/>	<hr/>
Maros Körös köze	<hr/>	<hr/>
Gödöllői dombság	<hr/>	<hr/>
Kis Hárs hegy	<hr/>	<hr/>
Lágymányosi híd	<hr/>	<hr/>
Egyesült Királyság	<hr/>	<hr/>
Márvány tenger	<hr/>	<hr/>
Kis Ázsia	<hr/>	<hr/>

12. Hol járunk? Kiss Lajos **Földrajzi nevek etimológiai szótára** című művéből idézzük. Találd ki, hogy mely földrajzi nevek rövid történetét olvasod az alábbiakban! ☺

Táj a Duna–Tisza közén. A kunoktól lakott nagy kiterjedésű terület a mohácsi vész után elnéptelenedett, és sokkal kevesebb lakott helységből állt, mint a hasonló nevű tiszántúli vidék. Erre utal a névben a megkülönböztető jelző.

Magas hegység a szlovák–lengyel határon. A név előtagja azt jelöli, hogy két azonos nevű hegységcsoport közül ez a magasabb.

Tó a magyar–osztrák határon. A tó neve a 'sekély állóvíz' jelentésű főnévből keletkezett.

---

700 m magas hegy a Visegrádi-hegységben. A név előtagja egy hangutánzó eredetű szó származéka. A név talán arra vezethető vissza, hogy hegyre való felmenetelkor a szekér, az ember lába jobban dobog, mint sík földön. Az utótag a hegy köves, sziklás jellegére utal.

Természetvédelmi terület Szilvásváradtól nem messze. A völgy neve egy hamuzsírforrás telep emlékét őrzi. A név előtagja a 'hamuzsír' jelentésű, latin eredetű „szalalkáli” szóból származik.

Romániai tó a Gyergyói-havasokban. A tó neve egy ismeretlen gyilkosság emlékét őrizheti, vagy kapcsolatba hozható a tó mellett emelkedő hegy nehezen járható, veszélyes ösvényeivel.

Németországi erdős hegység. A neve a hegység sűrű, sötét fenyveseire utal.

A Duna nagy szigete. A nevét a pilisi oldalon lévő legjelentősebb településről kapta. A települést középkori plébániatemplomának védőszentjéről, Szent András apostolról nevezték el.

Szlovákiai tó a Magas-Tátra lábánál. A név eredetének egyik magyarázata szerint az előtag az omlások miatt nagy darabon beszakadt part formáját jelöli.

Romániai szoros a Keleti-Kárpátokban. A szoros a nevét arról a patakról kapta, amelyik keresztülfolyik rajta. A patakot valamikor a benne élő sok békáról nevezték el.